

Voorstel m.b.t. WAP-regeling Artikel 8 lid 1c

1. Feiten

In 2006 heeft in één van onze kerken zich een kwestie afgespeeld rond een predikant, waarbij diens kerkenraad tot het oordeel kwam dat hij schorsenswaardig was

In diezelfde vergadering werd duidelijk dat de predikant inmiddels voor zichzelf besloten had om ontslag te vragen, met het voornemen een baan als leraar godsdienst te aanvaarden op een middelbare school. De kerkenraad besloot vervolgens de schorsingsprocedure aan te houden, in afwachting van een schriftelijke bevestiging door de predikant van ontslagaanvraag.

Desondanks stuurde de kerkenraad –daags na haar vergadering- twee afgevaardigden naar de genabuurde kerk, om te vragen of deze kerk haar oordeel deelde dat de predikant schorsenswaardig was, zonder te menen hiermee al officieel de schorsingsprocedure begonnen te zijn.

Toen echter het schriftelijk verzoek van de predikant om ontslag binnenkwam, heeft de kerkenraad dit verzoek meteen ingewilligd.

Als motivatie voor het onmiddellijk honoreren van dit verzoek voerde de kerkenraad aan dat de predikant eigener beweging en in eigen verantwoordelijkheid hierom verzoekt, en dat de kerkenraad derhalve de predikant hiervan niet kan noch hoeft te weerhouden.

2. Kerkrechtelijke fundering

A. Motivering van de kerkenraad

Het blijkt dat de kerkenraad het verzoek om ontslag heeft ingewilligd vanuit de overweging “dat de predikant eigener beweging en in eigen verantwoordelijkheid hierom verzoekt, en dat de kerkenraad derhalve de predikant hiervan niet kan noch hoeft te weerhouden.”

Niet is gebleken dat de kerkenraad het AKS en de WAP-regeling expliciet geraadpleegd heeft. De kerkenraad is afgegaan op het groen licht, dat door de afgevaardigde van de Vertrouwens- en Advies- Commissie gegeven werd in deze, die overigens niet op de hoogte was van het bezoek aan de genabuurde kerk. Wel is gebleken dat leden van het moderamen van de kerkenraad het AKS en de WAP-richtlijn geraadpleegd hebben.

B. Het Akkoord van Kerkelijk Samenleven (A.K.S.)

Bepalingen uit het AKS die in verband met beëindiging van de verbondenheid tussen predikant van belang zijn, zijn art. 9 (emeritaat en vervroegd emeritaat), art. 10 (ontslag om gewichtige redenen) en art. 30 (tucht over ambtsdragers). We geven de tekst van deze artikelen weer :

Artikel 9 Levensonderhoud van een predikant *

Een gemeente voorziet haar predikant van behoorlijk levensonderhoud, ook indien deze door ziekte, ouderdom of soortgelijke oorzaak niet meer in staat is zijn ambtelijk werk te verrichten, en na diens overlijden zijn weduwe en wezen. In de regel wordt aan een predikant ontheffing van zijn ambtelijk werk verleend wanneer hij de leeftijd van 65 jaar bereikt, tenzij met wederzijdse bewilliging anders overeengekomen wordt. Hij behoudt de naam en eer van dienaar van het Woord.

Artikel 10 Ontslag van een predikant om gewichtige redenen *

Een predikant die naar het oordeel van de kerkenraad om gewichtige, maar niet tuchtwaardigmakende redenen zijn gemeente niet langer kan dienen, wordt ontslag verleend overeenkomstig de "Procedure voor ontslag van een predikant om gewichtige redenen". Tenzij de regiovergadering tot het oordeel komt dat de predikant ook in een andere gemeente zijn ambt niet naar behoren zal kunnen vervullen, wordt hij voor een bepaalde termijn beroepbaargesteld en blijft zolang als predikant verbonden aan de gemeente die hij diende.

Artikel 30 Tucht over een ambtsdrager *

30.1 Schorsing en afzetting

Wanneer een ambtsdrager een onschriftuurlijke leer brengt of een openbare ernstige zonde bedrijft, wordt hij door de kerkenraad in de uitoefening van zijn ambt geschorst of uit zijn ambt gezet.

30.2 Schorsingsprocedure

De kerkenraad gaat slechts tot schorsing over nadat:

- a. het voorgenomen besluit tot schorsing door of namens de kerkenraad is besproken met de betrokken ambtsdrager;
- b. goedkeuring is verkregen van de naastgelegen naburige kerk.

De kerkenraad stelt de betrokken ambtsdrager zo spoedig mogelijk, schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn beslissing en vermeldt daarbij de door de naburige kerk gegeven goedkeuring. Van de schorsing wordt mededeling gedaan aan de gemeente met het oog op haar instemming. Van de schorsing van een predikant wordt tevens mededeling gedaan aan de zusterkerken.

30.3 Afzettingsprocedure

De kerkenraad gaat slechts tot afzetting over nadat:

- a. het voorgenomen besluit tot afzetting door of namens de kerkenraad is besproken met de betrokken ambtsdrager;
- b. goedkeuring is verkregen van de regiovergadering.

De goedkeuring van de regiovergadering wordt verkregen in een besloten vergadering, waarin de betrokken ambtsdrager en kerkenraad gelegenheid krijgen in elkaars aanwezigheid te worden gehoord. De kerkenraad, ambtsdrager en de overige afgevaardigden die bij de tuchtuitoefening betrokken zijn geweest of belang hebben, nemen niet deel aan de beraadslagingen. De goedkeuring behoeft de medewerking van een naburige regio, waaruit ten minste een tweetal afgevaardigden de vergadering bijwoont. De kerkenraad stelt de betrokken ambtsdrager zo spoedig mogelijk, schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn beslissing en vermeldt daarbij de door de regiovergadering gegeven goedkeuring. Van de afzetting wordt mededeling gedaan aan de gemeente met het oog op haar instemming. Van de afzetting van een predikant wordt tevens mededeling gedaan aan de zusterkerken.

De Regio Kampen is van mening :

- a. dat het aan bedoelde predikant gegeven ontslag, wat te typeren is als 'eenvoudig ontslag verlenen', niet gefundeerd kan worden in het A.K.S.
- b. dat dit 'eenvoudig ontslag' ook niet gefundeerd kan worden op artikel 9 van het AKS, waar staat: "tenzij met wederzijdse bewilliging anders overeengekomen wordt", aangezien de context van de regel de emeritering van een predikant is en tevens het behouden van de naam en eer van Dienaar des Woords, wat in het onderhavige geval niet de bedoeling was.
- c. dat het A.K.S. dit eenvoudig ontslag niet kent.

C. De WAP-richtlijn

In de WAP-richtlijn vinden we in artikel 8 de behandeling van het onderwerp : Beëindiging van de verbondenheid predikant/gemeente. Het artikel luidt als volgt :

Artikel 8 Beëindiging van de verbondenheid predikant/gemeente

lid 1 De verbondenheid tussen de predikant en de gemeente eindigt door ontslag:

a doordat de predikant door een andere gemeente beroepen is en de predikant dat beroep heeft aanvaard, op het moment van de aanvang van de verbondenheid aan die andere gemeente;

b wegens gewichtige redenen, niet zijnde tuchtwaardig gedrag, op het moment van het ontslag, met inachtneming van het gestelde in art. 12.

c op verzoek van de predikant, op een in onderling overleg vast te stellen moment.

lid 2 De verbondenheid tussen de predikant en de gemeente eindigt door afzetting op grond van art.

30 AKS wegens onschriftuurlijke leer of openbare grove zonde, op het moment van afzetting, met inachtneming van het gestelde in art. 13.

Het blijkt dat dit artikel op de Landelijke Vergadering van Lelystad 2004 is besproken en vastgesteld. Uit de stukken blijkt dat door de Cie. WAP aanvankelijk was voorgesteld om **lid 1c** als volgt te formuleren : "ontslag met wederzijds goedvinden, op een in onderling overleg vast te stellen moment." maar dat de Cie. WAP dit in een nader rapport gewijzigd heeft in: "ontslag op verzoek van de predikant, op een in onderling overleg vast te stellen moment." [onderstreping van ons – Regio Kampen]. Voorts dat de Regio Amsterdam-Haarlem bij amendement ervoor gepleit heeft om de eerstgekozen formulering aan te houden, maar dat dit pleidooi niet gehonoreerd is. Hetgeen blijkt uit het uiteindelijk besluit van de LV Lelystad, waarin de formulering "op verzoek van de predikant" is gehandhaafd.

De Regio Kampen is van mening, op basis van het rapport van haar onderzoekscommissie, die de commissie WAP in diens vergadering van 29 november 2006 gehoord heeft:

a. dat de redenering die de kerkenraad van onze regiokerk gevolgd heeft, te weten dat een predikant het recht heeft om eigener beweging ontslag te vragen en de kerkenraad een dergelijk verzoek niet hoeft te weigeren, overeenkomt met de motivatie van de Cie. WAP om in Artikel 8 van de WAP-richtlijn het bewuste lid 1c op te nemen;

b. dat de LV Lelystad bewust de mogelijkheid geschapen heeft dat op initiatief van de predikant (zie de overgang van "met wederzijds goedvinden" naar "op verzoek van de predikant") er een einde komt aan de verbondenheid van gemeente en predikant, zonder dat er gronden benoemd zijn waarop het ontslag geweigerd zou kunnen worden. Dat daarom aan onze regiokerk niet verweten kan worden dat zij kerkrechtelijk, en mitsdien juridisch, onjuist gehandeld heeft door het verzoek om ontslag te honoreren.

D. Artikel 10 AKS

In artikel 10 van het AKS komt de volgende passage voor :

Een predikant die naar het oordeel van de kerkenraad om gewichtige, maar niet tuchtwaardig makende redenen zijn gemeente niet langer kan dienen, wordt ontslag verleend overeenkomstig de "Procedure voor ontslag van een predikant om gewichtige redenen".

In de WAP-richtlijn worden in Artikel 8 drie manieren genoemd waarop de verbondenheid tussen predikant en gemeente beëindigd kan worden. Dit gebeurt in lid 1 van het artikel dat (getuige de inhoud van lid 2) kennelijk gaat over situaties waarin geen sprake is van tuchtwaardig gedrag van de predikant. De tekst van lid 1 is deze :

lid 1

De verbondenheid tussen de predikant en de gemeente eindigt door ontslag:

a doordat de predikant door een andere gemeente beroepen is en de predikant dat beroep heeft aanvaard, op het moment van de aanvang van de verbondenheid aan die andere gemeente;

b wegens gewichtige redenen, niet zijnde tuchtwaardig gedrag, op het moment van het ontslag, met inachtneming van het gestelde in art. 12.

c op verzoek van de predikant, op een in onderling overleg vast te stellen moment.

In **lid 1b** van dit artikel, dat duidelijk refereert aan artikel 10 AKS, wordt dus herhaald wat in artikel 10 AKS al onder woorden is gebracht, dat onder gewichtige redenen voor een ontslag niet verstaan moet worden : tuchtwaardig gedrag.

Daaruit blijkt dat de LV heeft willen voorkomen dat er **oneigenlijk gebruik** gemaakt zou worden van de regeling voor ontslag om gewichtige redenen. Het is immers denkbaar dat een predikant geschorst en afgezet zou moeten worden (volgens Art. 30 AKS), maar dat een kerkenraad liever voor de wat minder confronterende weg van Art. 10 zou kiezen.

Wij kunnen tot geen andere conclusie komen dan dat de Nederlands Gereformeerde Kerken zulk oneigenlijk gebruik afwijzen.

E. Kerkrechtelijke 'jurisprudentie'

Bij nadere bestudering van de vraag of een predikant eenvoudig ontslag kan nemen, treffen we in de Dordtse Kerkenordening bepalingen aan die dit uitdrukkelijk verbieden.

In Artikel 11 DKO staat :

“ Aan de andere zijde zal de Kerkeraad, als representerende de gemeente, ook gehouden zijn haar Dienaars van behoorlijk onderhoud te verzorgen, en hen niet uit hun dienst ontslaan zonder kennis en approbatie van de Classe en van Deputaten der Particuliere Synode.” waarbij uit de Korte Verklaring van de Kerkenordening (uitg. Ton Bolland, Amsterdam 1976, p. 52) blijkt dat dit artikel wel een opening biedt voor gewoon ontslag van de predikant, maar dat het kerkverband er op moet toezien dat dit artikel niet door een kerkenraad misbruikt wordt om in verstoorde onderlinge verhoudingen van een predikant af te komen. Dan zou de predikant “de dupe worden van lage bedoelingen, om een dienaar af te danken”. (p. 52)

In Artikel 12 DKO staat :

“ Dewijl een Dienaar des Woords, eens wettelijk als boven beroepen zijnde, zijn leven lang aan den kerkedienst verbonden is, zoo zal hem niet geoorloofd zijn, zich tot eenen anderen staat des levens te begeven: tenzij om groote en gewichtige oorzaken, waarvan de Classe kennis nemen en oordeelen zal, welk oordeel de Classis niet zal uitspreken zonder kennis en approbatie van de Deputaten der Particuliere Synode.”

In dit artikel wordt de mogelijkheid geopperd dat een predikant overgaat tot een andere staat des levens, en wordt tevens aangegeven onder welke voorwaarden zo'n mogelijkheid werkelijkheid kan worden (om groote en gewichtige oorzaken', zulks tevens ter beoordeling van classis en PS), maar dit gebeurt in de context van een verbodsbepaling ! M.a.w. : een predikant mag zeker niet zomaar ontslag nemen. Daar moeten heel goede redenen voor zijn!

In de Kerkorden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, de Voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland zien we dit artikel in een modernere versie steeds terug :

Kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken – editie 2001

Artikel 12 - Overgang naar een andere staat des levens

Editie(s) 2001

Een dienaar van het Woord zal, wanneer hij eenmaal op de bovenomschreven wijze wettig beroepen is, zijn leven lang aan de dienst der kerken verbonden zijn.

Daarom is het hem niet geoorloofd zich tot een andere staat des levens te begeven dan om gewichtige oorzaken, die ter kennis van de classis gebracht en door haar beoordeeld dienen te worden ten overstaan van de deputaten volgens art.49 K.O..

bron: www.kerkrecht.nl

Kerkorde van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt – editie 1978

Artikel 15 - Ontheffing uit het ambt.

Editie(s) 1978

Wanneer een predikant eenmaal geroepen is volgens de regel van artikel 5, heeft hij zich voor het leven aan de kerkelijke dienst verbonden. Dit houdt in dat hij zijn ambt niet mag neerleggen. Hij kan slechts van zijn ambt worden ontheven en overgaan tot een andere levensstaat, indien de kerkenraad en de classis, met medewerking van de deputaten van de particuliere synode, oordelen dat daarvoor gewichtige redenen zijn.

bron: www.kerkrecht.nl

Kerkorde van de Voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland – editie 2004

Artikel 12 - II. De dienaren des Woords

Editie(s) 2004

Een dienaar des Woords zal, wanneer hij eenmaal op de bovenomschreven wijze wettig beroepen is, zijn leven lang aan de dienst van de kerken verbonden zijn. Daarom is het hem niet toegestaan zich tot een andere staat des levens te begeven dan om gewichtige redenen, die ter kennis van de classis gebracht en door haar beoordeeld moeten worden na advies van de deputaten van de synode te hebben ingewonnen.

bron: www.kerkrecht.nl

De regio Kampen is van mening :

1. Dat het gerechtvaardigd is om het AKS te zien als 'een kind van de DKO'. Een kerkorde met een eigen karakter (eenvoudig, kort, weinig formeel), maar wel één uit de traditie van de DKO. Dat is aan de hele opzet van het AKS en aan de meeste bepalingen duidelijk af te lezen.
2. dat het derhalve gerechtvaardigd is om te zeggen dat Art 8 lid 1c van de WAP- richtlijn een vreemde-eend-in-de-bijt is van ons kerkrecht. Duidelijke hoofdregel in alle bepalingen betreffende ontslag van predikanten is dat namelijk de regio, c.q. de classis en/of de genabuurde regio, c.q. de particuliere synode hieraan hun goedkeuring verlenen.
3. dat het ook een vreemde zaak is dat een regio enerzijds zo intensief betrokken is bij de aanstelling van een predikant, maar anderzijds –volgens deze richtlijn - volledig gepasseerd kan worden bij het ontslag.
4. dat het vreemd is dat de Cie. WAP de rechtspositie en rechtsbescherming van predikanten wil versterken, en daartoe strekkende voorstellen op de LV Lelystad heeft ingediend, en desondanks een regeling voor eenvoudig ontslag aanbiedt (Art 8 lid1c), zonder waarborgen en zekeringen, die het *misbruik* van zo'n regeling (bijvoorbeeld : een predikant dwingen zelf ontslag aan te vragen) moeten tegengaan.

De regio Kampen stelt daarom voor :

1. dat de Landelijke Vergadering Art 8 van de WAP-regeling nog eens onder de loupe neemt en overweegt of er bij een verzoek om eenvoudig ontslag geen gronden aangegeven moeten worden en een toetsing door een meerdere vergadering;
2. dat de LV tevens nagaat hoe de WAP-richtlijn zich verhoudt ten opzichte van het AKS. Is de WAP-richtlijn een *uitvoeringsbepaling* ? En betekent dat er geen rechtsgeldigheid aan te ontleen is, wanneer de tekst van de bepaling op gespannen voet staat met een van de bepalingen van het AKS. (zoals in dit geval)?
De regio is van mening dat -waar het AKS geen uitspraak doet over eenvoudig ontslag - de WAP-richtlijn de kerkrechtelijke status heeft van het AKS, aangezien de LV haar heeft aangenomen. Toch zou de regio hier nog wel meer duidelijkheid en overeenstemming wensen.
3. dat de LV in het verlengde hiervan ook bekijkt welke bepalingen door de Cie. WAP en welke bepalingen door de Cie. AKS gemaakt dienen te worden. Het lijkt er namelijk op dat de Cie. WAP vanuit arbeidsrechtelijke bepalingen ook kerkrechtelijke noviteiten introduceert.

Namens de Regio Kampen,

A.K. van der Bijl, regioscriba

21 jan. 2010